

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

1960. évi kaposvári

VÁNDORGYŰLÉSE

július hó 2-án és 3-án

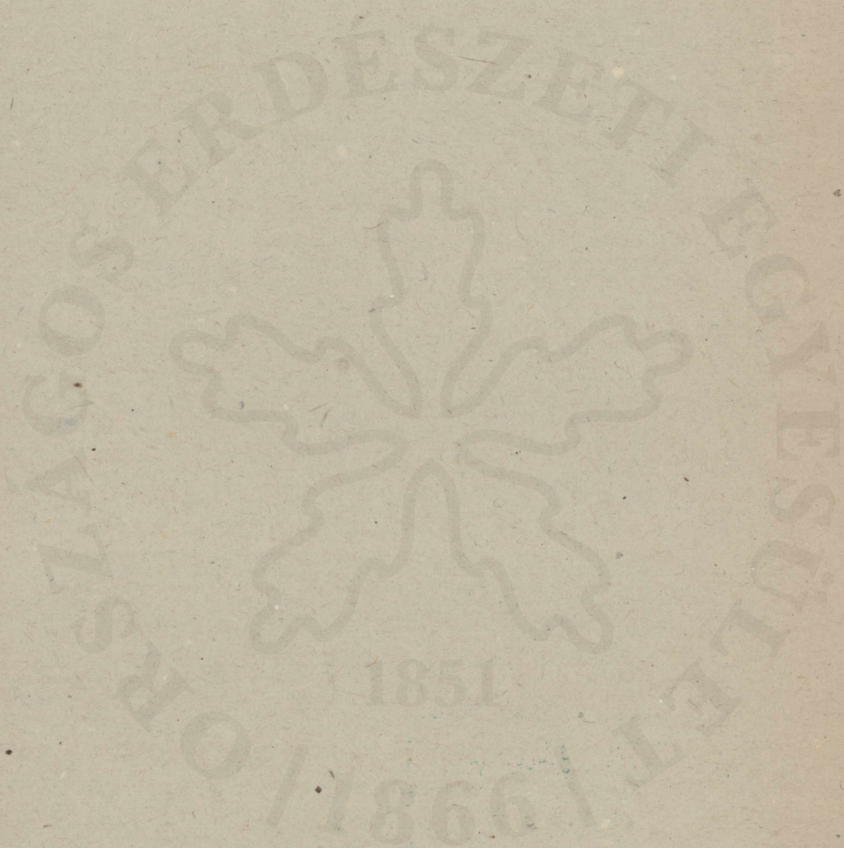
A KÖZÉPSOMOGYI ÁLL. ERDŐGAZDASÁG
TERÜLETÉN

UTIPROGRAM, TÁJÉKOZTATÓ

A ZSELICSÉG TÖRTÉNETE

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

1960. évi kaposvári

VÁNDORGYŰLÉSE

július hó 2-án és 3-án

A KÖZÉPSOMOGYI ÁLL. ERDŐGAZDASÁG TERÜLETÉN

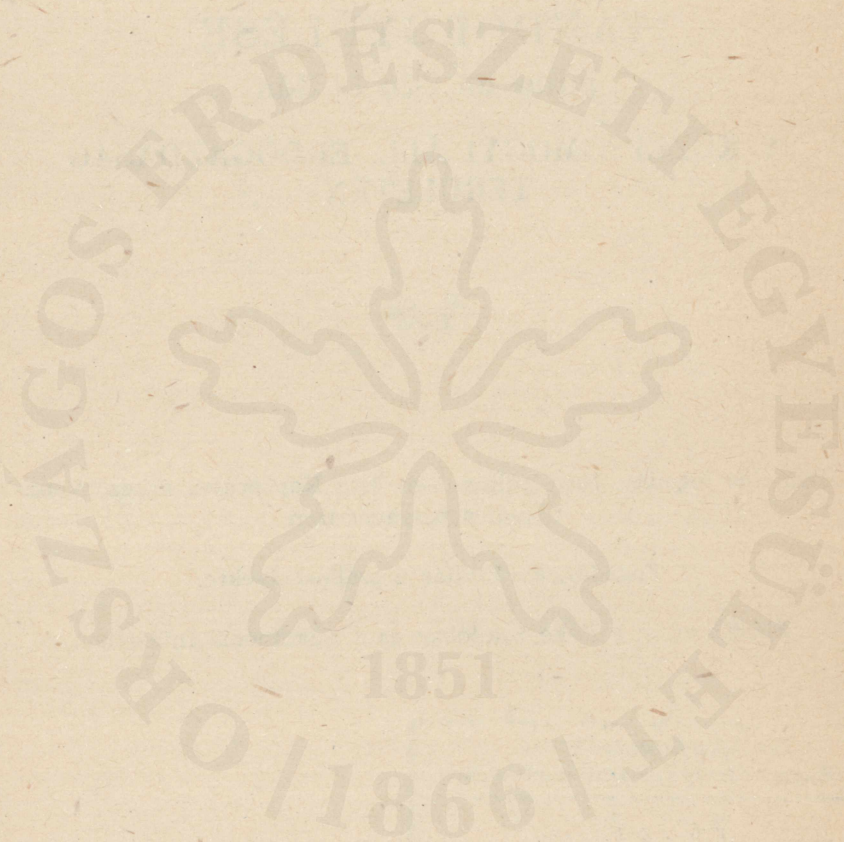
Hivatalos fogadás: 1960. július 1-én este Kaposvárra érkező vonatknál a pályaudvaron.

Fogadás, elirányítás a szálláshelyekre.

Elszállásolás: a Béke Szállóban és a Süketnéma Intézetben.

Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár	
Leletési szám:	266/L2024.
Leletési szám:	IV.
Leletési szám:	20/0

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA

Részletes program:

Július 2-án:

7 óra 15 perctől 8 óra 15 percig reggeli a Béke Szálló éttermében.
8 óra 30 perckor az Országos Erdészeti Egyesület 1960. évi vándor-
gyűlésének megnyitója a Béke Szálló nagytermében.

N a p i r e n d :

1. Főtitkári beszámoló
2. Bedő Albert-díjak kiosztása.
10 perc szünet.

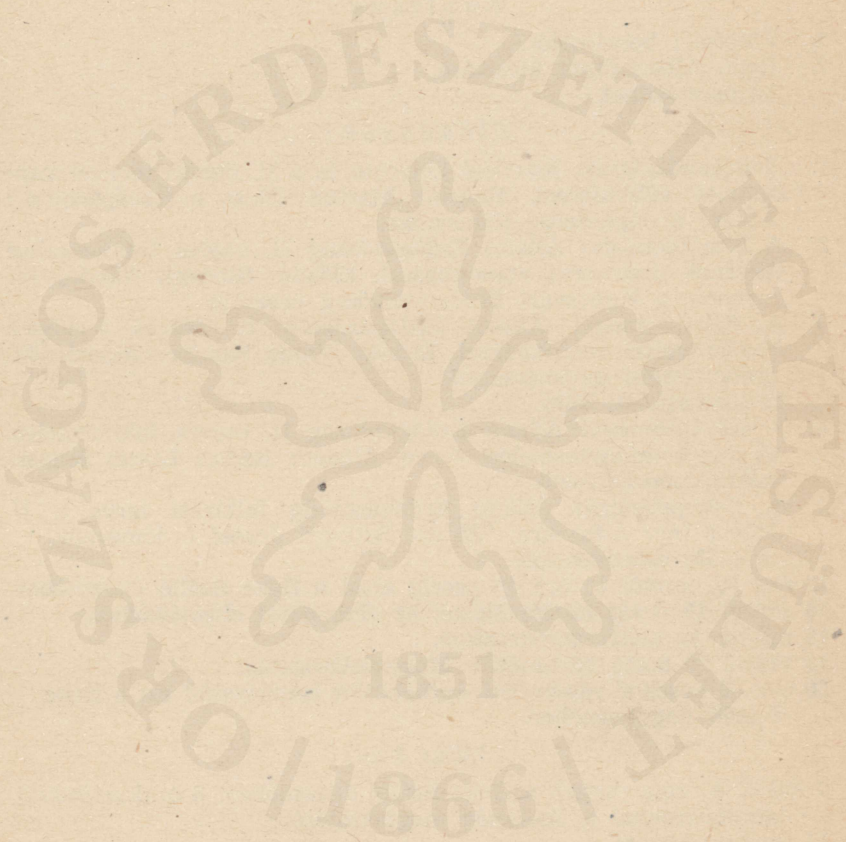
E l ő a d á s o k :

1. Erdőgazdaságunk jelenlegi helyzete és a II. ötéves tervvel kapcsolatos célkitűzései. Előadó: Marton Tibor, a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság főmérnöke.
2. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság II. ötéves fakitermelési tervének üzemtervi vonatkozásai. Előadó: Sümegh Nándor főmérnök, a Kaposvári Erdőrendezőség vezetője.
3. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság II. ötéves tervének erdőművelési vonatkozásai. Előadó: Vajda Sándor erdőmérnök, erdőművelési csoportvezető.
20 perc szünet. Büfé.
4. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság II. ötéves fakitermelési és fagyártmánytermelési terve. Előadó: Radics László fahasználati csoportvezető.
5. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság feltárási terve a II. ötéves terv időszakra. Előadó: Szilágyi József erdőmérnök, műszaki csoportvezető.

12 óra 15 perctől 14 óra 45 percig ebéd a Béke Szálló éttermében.
15 órától 18 óráig hozzászólások az elhangzott előadásokhoz.
18 órakor az ankét berekesztése.
18 órától 20 óráig városnézés. Múzeumlátogatás.
20 óra 30 perckor vacsorával egybekötött ismerkedési est a Béke Szálló nagytermében.

Július 3-án:

- 7 órától 8 óráig reggeli a Béke Szálló éttermében. 8 órakor indulás autóbusszokkal a Zselicség megtekintésére.
- 11 órakor étkezés.
 - 14 órától ebéd.
 - 16 óra 30 perctől autóbusszal visszaindulás azok számára, akik a 17 óra 33 perckor Kaposvárról induló gyorsvonattal haza kívánnak utazni.
 - 21 órától autóbusszokkal visszaindulás Kaposvárra azok részére, akik július 4-én reggel kívánnak elutazni Kaposvárról.

Részletes útiterv

Július 3, vasárnap

A rendelkezésünkre álló rövid idő nagyon kevés arra, hogy a zselicségi erdőgazdálkodásról átfogó képet tudjunk nyújtani a vándorgyűlés résztvevőinek, így ezen bemutatónkon a Zselicre, az itteni erdőkre jellemző állományok megtekintése mellett inkább csak azt igyekszünk bemutatni, hogy a Zselicség mennyire kedvező termőhelyi adottságokkal rendelkezik, mennyire szükséges ezen a területen az erdőnevelési kérdésekkel való beható foglalkozás ahhoz, hogy itt a megfelelő adottságokat kihasználva a zselici erdők valóban a magyar erdőgazdálkodás kincsévé váljanak.

Bemutatjuk továbbá erdőgazdaságunk területén a stabilizált útburkolatok építési technológiájával kapcsolatosan folyó eddigi kísérleteinket, vízmosások egyszerű módon való megkötését, vegyszeres gyomirtási, ápolási kísérleteink eddigi eredményeit.

1. bemutató hely

Kaposvárról Simonfán keresztül érünk el a Zselicséget kelet–nyugat irányban feltáró ropolyi út első szakaszához. Ezen haladva a kardosfai erdészet zselickislaki kerületében megépített rakodónál van első bemutatósi helyünk, ahol a feltáró út erdőben haladó része felépítményének megépítésénél alkalmazandó három különböző stabilizált burkolat építésének technológiáját mutatjuk be a 2+70 szelvénytől a 2+79 szelvényig 90 fm hosszan.

Az egyik burkolati megoldás szerint a középkötött talajt porítjuk és a porított talajba cementet keverünk. Két rétegben keverünk, hengerelünk kellő víz hozzáadásával és ezáltal 20 cm vastag stabilizált útalapot kapunk.

Erre az útalapra bitumenes vízzáró burkolatot építünk 2 cm vastagon, ezzel biztosítjuk a stabilizált alap víztől való megővását. A porítást, keverést, öntözést, hengerelést géplánccal végezzük, így gyorsan, olcsón tudunk a nyári meleg, eső nélküli időszakban — ami a stabilizáláshoz és a bitumenes munkához feltétlenül szükséges — utat építeni.

A másik stabilizált burkolatforma lényegében hasonlít a cementes eljáráshoz. Ugyanúgy porítani kell a talajt, mint az előbbi eljárásnál, csak cement helyett égetett pormeszet kell belekeverni víz hozzáadásával, két rétegben hengerelve. A mész hathatósabb kötésének elősegítése végett egy hétig az így kialakított útalapra, ami szintén 20 cm tömör vastagságú, locsolni kell. Erre az alapra 6 cm tömör vastagságú zúzottkő terítés jön és ez a terítés hengerelve képezi a bitumenes záróburkolat összekötő rétegét.

A harmadik eljárás mechanikai stabilizációval készíti az utat, Gyékényesről ideszállított folyami kavicssal. A kavicsot 20 cm vastagságban helyi anyaggal és vízzel keverve hengereljük és

kellő tömörség után a felső rétegre 2 cm hígított bitumenes záró-réteget építünk.

Mindhárom stabilizált burkolatformának előfeltétele a megközelítően tökéletes víztelenítés mind az oldalról, mind a felülről jövő víz ellen. Ha ezt el tudjuk érni, akkor átlagosan számítva 250—300 ezer Ft lesz 1 km útfelépítmény építési költsége az eddigi hagyományos makadámburkolatok 600—700 ezer forintos (sőt a Lipótfá—kardosfai út 1 000 000 Ft-os) építési költségével szemben.

Az útépitési bemutató után a Zselickislak 19,18 és 17-es tagokon keresztül folytatjuk bejárásunkat, melynek során a Zselic-ségre jellemző ezüsthársas—bükkös erdőtípus-csoport néhány állományának megtekintésével kívánjuk bemutatni az itteni adottságokat, az erdőnevelési módszereket, az eddig alkalmazott felújítási rendszert. A bejárási útvonalon található erdőtípusok természetesesek, mesterségesen behozott fafajt itt nem találunk. Az állományok mageredetűek, természetes felújítás útján jöttek létre.

2. bemutató hely

A terület legnagyobb kiterjedésű erdőtípus-csoportja ezüsthársas—bükkös, mely a dombvonulatok tetején és oldalain is minden kitettségben előfordul. A vízmosásokban is ennek a csoportnak típusai találhatók.

Uralkodó fája a bükk. Erősen elegyedik ezüsthárrsal (kb. 25 százaléki), szálanként előfordul az erdei fenyő, cser, kocsánytalan tölgy, virágos-kőris, hegyi-szil, hegyi-juhar, gyertyán és cseresznye. Középhegységi bükköseinkkel szemben feltűnő a jelentős ezüsthárs elegyedés, amely makroklimatikus okokra vezethető vissza. A Dél-Dunántúl ugyanis erős (Atlanti) mediterrán klímahatás alatt áll. A mediterrán klímahatást mutatja a (többnyire csak a cserjeszintben) szálanként előforduló virágos-kőris, a gyps szintben pedig számos lágyszárú növény: tarkalednek (*Lathyrus venetus*), lónyelvű és szúrós csodabogyó (*Ruscus hypoglossum* és *aculeatus*), kis párlófű (*Aremonia agrimonoides*), hegyi csenkesz (*Festuca drymeia*), melyek csak Délnyugat-Dunántúlon gyakoriak, az ország más részein vagy egyáltalán nem, vagy csak igen ritkán fordulnak elő. Igazi jellemzője bükköseinknek az az alpesi—balkáni elterjedésű (illir) zalai bükköny (*Vicia oroboides*), mely a mediterrán mellett a nyugat-alpesi klímahatásra is utal.

Az ezüsthársas—bükkös típuscsoport típusai területeinken: a bükkös, szagos mûgés, egyvirágú gyöngyperjés, hegyi csenkesz, madár sóskás, podagrafüves típusok.

A kiegyenlítettebb atlanti-mediterrán klímának köszönhetjük (csapadék 750 mm körül évente), hogy nálunk a típusok termőhelyi igénye közt olyan eltérések, mint amilyent Középhegységünkben láttunk, nincsenek. A termőhelyek közti különbségek bizonyos fokú kiegyenlítődéséhez vezet a típusok alapköze (löss) is. A bükkös, gyöngyperjés, szagos-mûgés és hegyi csenkesz típusok fa-

faj összetétele nem mutat lényeges különbséget, az ezekben követendő erdőművelési eljárások területünkön alapjaikban megegyeznek. Az állományok jelenlegi elegyaránya tartandó fenn, mely a természetes felújítás révén biztosítottnak is látszik. A természetes felújításra mindenütt kedvezőek az adottságok. Az állományok értékének növelésére bevihetünk az egyes típusokba ott jelenleg nem tenyésző fafajokat is. Ezeket típusonként külön megemlítjük.

A dombvonalatok oldalain kitettségre való tekintet nélkül, sok esetben a dombok tetején is és a vízmások oldalain egyaránt elterjedt, csak a mély völgy-fenekébe nem ereszkedik le a bükk sásos (*Carex pilosa*) ezüsthársas bükkös. Ez alkotja a bejárás útvonalában található típusok zömét. Termőhelye félszáraz. Talaja agyagbemosásos, barna erdőtalaj löszön: 82 cm-es termőréteggel. Bázisellátottsága jó, vízgazdálkodása jó közepes, levegőgazdálkodása kifogástalan.

Az altalajt képező lösz CaCO_3 tartalma 21,77 százalék.

Talajvizsgálati adatok:

	pH	
	H ₂ O	KCl
0— 3 cm mélységben	6,7	6,4
3—12 cm mélységben	5,6	4,6
13—82 cm mélységben	5,0	3,8
82— cm mélységben	7,9	7,2

Fafajösszetétele megegyezik az erdőtípus-csoport jellemzésénél megadott felsorolással.

Alj-növényzetében a bükk-sás (*Carex pilosa*) uralkodik, mellette jelentős szerepet játszik a szagos müge (*Asperula odorata*), hagymás fogásir (*Dentaria bulbifera*) és az évelő szélfű (*Mercurialis perennis*) is.

Természetes felújításánál a fokozatos bontásra nagy figyelmet kell szentelni, mert a *Carex pilosa* a fény hatására elszaporodik és sűrű gyökérszővedékével annyira behálózza a talajt, hogy a bükk csíracsemeték gyökerének a talajba hatolását megnehezíti. A bükk és hárs elegyének jelenlegi fenntartására ügyelni kell (B — 75 százalék, eH — 25 százalék), mert a túlzott elhársasodás veszélye is fennállhat. A tisztítások esetén is a bükk javára dolgozunk. A jövőben elegyítésre a következő — e típusban idegen — fafajokat: Ef, Vf, oNy és olasz nyárat tervezünk felhasználni.

3. bemutató hely

Bejárásunk útvonalába esik Fekete Zoltán közelmúltban megjelent »Fatermesi és faállomány szerkezeti vizsgálatok hazai bükkösökben« című munkájához Zselickislak község határában kijelölt próbaterület. Az állomány 82 éves, 95 százalékos záródású. A próbaterületen a gyérítés a kísérletet végzők kívánsága szerint történt meg. Kivágásra jelöltük az elhaló félben lévő törzseket, a visszaszorultak közül azokat, melyeknek a szomszédtrözsök ág-

tisztulásának az előmozdításában már nincs szerepük, előző vágásból visszamaradt böhöncöket, rossz növéssű, beteg és megsérült törzseket. Jelenleg a területen egy hektáron 429 törzset találtunk, 32,0 méteres felső és 29,8 méteres átlagmagassággal. A fák átlagos átmérője 38 cm, a hektáronként összes fatömeg 683 köbméter. Bár ezen a területen sem az erdőnevelési utasítás előírásai alapelveinek megfelelően történt a gyérítéssel, mégis feltűnő eltérést tapasztalhatunk a kísérleti parcella mellett lévő faktól, figyelembe véve arra, hogy bükköseink megfelelő kezelése esetén a vastagsági növekedés emelésével jelentősen emelhetjük állományaink értékét, sokkal jobb, értékesebb faanyagot tudunk termelni népgazdaságunk számára, mint jelenleg a gyérítések elhanyagolásával. A közeljövőben ezen erdőrészletben levő állományok gyérítésre kerülnek, a kitermelendő egyedek kijelölése megtörtént, a kitermelést erdőgazdaságunk 1960/61. gazdasági évben tervezi végrehajtani.

4. bemutató hely

Inkább a dombok tetején, néha oldalain, de sohasem a völgyekben található a bemutató területén csak kisebb foltokban előforduló *egy virágú gyöngy perjés* (*Melica uniflora*) ezüsthársas, bükkön típus. Termőhelye szárazabb az előzőknél. Löszön kialakult, agyag bemosódásos, barna erdőtalaj 146 cm-es termőréteggel. A fakó A3 szintnek hidrolitos aciditása elég jelentős, ez a kémhatásában is jól látható. B szintje vályogosodik, általában az egész szelvény jó vízgazdálkodású és a levegőgazdálkodása is kifogástalan. A mai állomány a talaj termőerejét teljes mértékben fenntartja. Az adott klimatikus viszonyok között telepíthető bármely fafaj kifogástalanul fejlődik rajta. Fafaj összetétele megegyezik az erdőtípus csoport jellemzésénél megadott felsorolással.

Aljnövényzetében az *egyvirágú gyöngy-perje* (*Melica uniflora*) uralkodik, mellette jelentős szerepet játszik a bükk-sás (*Carex pilosa*), szagos müge (*Asperula odorata*), berki szellőrózsa (*Anemone memorosa*). Természetes felújítása lehetséges. Miután tiszta és nagyobb állományokban nem fordul elő, erre nézve az eddig mondottak az irányadók.

Elegyítésre itt — a típusban idegen — Ef és oNy-t tervezünk. A vízmosás felé tekintve a domboldalban fordul elő kisebb kiterjedésű folt a hegyi csenkesz (*Festuca drymeia*) ezüsthársas bükkös típus. Termőhelye mély termőrétegű, üde.

Fafaj összetétele megegyezik az erdőtípus-csoport jellemzésénél megadott felsorolással. Uralkodó növénye a hegyi csenkesz (*Festuca drymeia*), mely sűrű gyökérszővedékével a természetes felújítás akadályos lehet, a típus azonban olyan kis kiterjedésben fordul elő területünkön, hogy gyakorlatilag nem jelentős.

Kizárólag a völgyekben, de a fenéken csak a vízmosások felső szakaszaiban található, különben a legnedvesebb termőhelye-

ken (a völgy fenekén) tenyésző podagra füvestípust kíséri a völgyek oldalán a madársóskás (*Oxalis acetosella*) ezüsthársas—bükkös típus.

Termőhelye félnedves. Összemosott, jó humuszellátottságú, meszes talaj, kissé réti jellegű, jó vízgazdálkodású, azonban időszakosan túl közel van a talajvíz. Szálankint az állomány értékének növelése céljából esetleg nemesnyárat is lehet elegyíteni.

Megjelenése főleg ott gyakori, ahol az időszakos magas víz-állás miatt a termőréteg tömődöttebb, levegőháztartása kevésbé jó. Fafajösszetétel tekintetében az előzőktől annyiban tér el, hogy az ezüsthárs helyett jellemző a hegyi juhar nagyobb mérvű jelenléte.

Aljnövényzetében a madársóska (*Oxalis acetosella*) uralkodó, mellette a saláta boglárka (*Ranunculus ficaria*) lép fel tömegesebben. A bükk itt is természetesen újul, de nehezebben, mint a szárazabb típusokban. A felújító vágásnak itt is óvatosnak kell lennie, mert a termőhelyen a magaskóros növényzet könnyen elhatalmasodik, ha a kivágott bükk anyafák gyökérkonkurrenciája és nedv-
szívása megszűnik. Az elgyertyánosodás veszélye nagyfokú, mivel ezen típus általában fagyzugos helyeken fordul elő.

Alkalmazható — a típusban idegen — fafajok: mK, kéNy, mSz, ksT. A bejárasi útvonal legnedvesebb termőhelyein, a völgyek fenekén legtöbbször keskeny csíkokban, a vízfolyásokat kísérvé találjuk a podagra füves (*Aegopodium podagraria*) ezüsthársas-bükkös típust. Termőhelye nedves.

Fafaj összetételében a legjellemzőbb a hegyi juhar nagyszámú jelenléte.

Uralkodó növénye a podagra fű (*Aegopodium podagraria*). Mellette jellemző tavasszal a saláta boglárka (*Ranunculus ficaria*) tömeges jelenléte és a páfrányok fellépése.

Természetes felújítása lehetséges, de a bükk itt is már nehezen újul. Ezt a termőhelyet a gyorsan növvő lomb-fafélék számára tervezzük átengedni, a típusokban idegen kéNy, mK, ksT fafajokat alkalmazzuk.

A bejárasi útvonal elején található állományok jellemzően mutatják a zselici erdőkben általánosan tapasztalható állapotot, az ápoló vágások elhanyagolását. Ezen erdőkben az elmúlt években gyérítést jóformán egyáltalán nem végeztek, az állományok öngyérülésén kívül más faanyag nem nagyon került ki ezen erdő-részekből, ha volt is termelés, az eddigi használatok kizárólag a száradék termelésére szorítkoztak. Az erdőgazdaság a II. ötéves terv során ezen zselici állományokban szükségessé vált gyérítések végrehajtását fő feladatának tekinti, ezért kellett az általános leírásban tárgyalt üzemtervtől eltérő fahasználati tervezést fogantatni a II. ötéves tervre vonatkozóan, mert megfelelő állomány-szerkezet kialakítása érdekében a nevelő vágások mielőbbi végrehajtása elsőrendű fontosságú, és bükköseink még a bemutató útvo-

nalában látható 75—85 éves állományok esetén is erőteljes vastagsági növekedéssel hálálják meg a belenyúlást.

5. bemutató hely

A kísérleti területet elhagyva ismét visszatérünk a ropolyi feltáráúthoz kapcsolódó kápolnási gyűjtőútra, melyen továbbhaladva bemutatjuk a Zselicségben igen gyakran előforduló vízmosások egyszerű módon való megkötését, melyet úgy végzünk, hogy a vízmosások kezdetétől megfelelő távolságokban a vízmosás fenékeresztszelvényébe beépített rőzsefonásokat készítünk. Ezek a zúduló vizek által sodort termőtalaj-hordalékot felfogják és leüleptítve azt, a keletkezett vízmosást pár év alatt feltöltik. Nagyon lényeges ezt a talajvédő munkát elvégezni, főként az erdőtalaj védelme, de az utak és egyéb építmények védelme érdekében is, mert az erős lejtésű közepkötött talajokon, különösen a tavaszi és őszi esőzések idején lezúduló csapadék tetemes károkat okoz.

6. bemutató hely

A védőgátakat elhagyva a gyűjtőúton megyünk tovább a Zselickislak 16/a erdőrésztletben. Az út mindkét oldalán szagosmüges, ezüsthársas bükköst találunk. Kevésbé elterjedt, a dombok enyhe lejtésű oldalain, s a völgyekben (de nem a vízmosás fenekén) helyezkedik el. Termőhelye üdőbb az előzőnél. Agyagbemosódásos, barna erdőtalaj, 97 cm-es termőréteggel, vályogosodó B. szinttel. A talajgödör pH adatai: A felső szintekben 6 körül vannak, míg 97 cm alatti mélységben 7,8 körüliek. Vízgazdálkodása a talajnak jó közepes, levegőgazdálkodása kifogástalan. A mostani állomány teljesen felhasználja a talaj termőképességét, és a talaj termőerejét fenntartja.

Fafaj összetétele megegyezik az erdőtípus-csoport jellemzésénél megadott felsorolással. Aljnövényzetében a szagos müge (*Asperula odorata*) uralkodik, mellette jelentős szerepet játszik a hagymás fogasír (*Dentaria bulbifera*), a saláta boglárka (*Ranunculus ficaria*) és a kapottnyak (*Asarum europaeum*). Az erdőrésztlet jelenlegi fafajösszetétele: kocsánytalan tölgy 5 százalék, cser 3 százalék, bükk 60 százalék, gyertyán 5 százalék, ezüsthárs 27 százalék. Az állomány kora: 82 év. A főállomány alatt bőséges, 40—120 cm-es bükk újulatot találunk, amely főleg azokon a részeken jelent meg, ahol a hársak bükknél lazább lombkoronáján keresztül megfelelő mennyiségű fény jutott a talajra. Az üzemtervek szerint ezen állomány még nem érte el a megfelelő vágáskort, vágásérettségi mutatója 8, véghasználat a területen nem foganatosítható. Ebben az esetben felújítás szempontjából ezen jelenlegi újulat számba nem vehető. Tekintettel azonban arra, hogy erdőgazdaságunk véleménye szerint ezen erdőrésztletben a felújító vágást meg kell kezdeni, továbbá a növedékfokozó gyérítés utolsó vágása

a felújító vágás első vágásától élesen úgy sem különíthető el, azonkívül, mivel az itteni felújítási sejtekben a főállomány legnagyobb százalékban hárs, melynek további fenntartása tőkorhadással, a hársak elpusztulásával járma, az üzemtervektől eltérően helyesebbnek tartjuk az újulat felszabadítása érdekében szükségessé vált bontó vágások elvégzését. A bontás érdekében kitermelendő faegyedek kijelölése megtörtént, a jelölés a kivágandó fákon látható.

Az üzemtervi adatok szerint ezen erdőrészletben 1 hektáron 441 köbméter fatömeg található. Annak igazolására, hogy a zselici erdők fatömege lényeges eltérést mutat a fatermelési táblák alapján kiszámított üzemtervi adatokkal szemben, erdőgazdaságunk több területen törzsenkénti fatömegfelvételt végzett, melyeknek fatömeggörbés eljárással való kiértékelése útján többek között az is megállapítást nyert, hogy ezen terület 1 hektárján 548 köbméter fatömeg található.

7. bemutató hely

Zselickislak 14. á erdőrész véghasználati terület, a faállomány kitermelése 60 százalékban már megtörtént, a további bontások az újulat által megkívánt mértékben folyamatosan fognak történni. A terület 70 százalékban természetes úton bükkal felújult, az üresen maradó foltokban a pótlásokat a völgyekben kocsányos tölgygyel, a magasabb helyeken erdei fenyővel kívánjuk elvégezni. Ezüsthárs és gyertyán természetes úton megfelelő mennyiségben jelen van. Elegyítésre szálanként a gerinceken vörös fenyőt is használunk, ami azonban a gyakran előforduló vadkároknak sokszor áldozatul esik.

Ugyanezen erdőrészletben vegyszeres sarj- és gyomirtást végeztünk. A feltörő hárs-sarjak visszaszorítására a »Tormona 100« 2, 4, 5—T (Triclorfenoxi ecetsav) hormonbázisú gyomirtószert használtunk. A vegyszerezést május első napjaiban végeztük, hektáronként 8 kg »T 100-at« oldottunk 230 kg dieselolajban és ezzel az emulzióval a föld színétől kb. 50 cm magasságig ecsettel kentük be a hárs-sarjakat. A herbicid hatásmechanizmusa 3 fázisban értekelhető:

1. felszívódás,
2. toxicitás,
3. elhalás.

A »Tormona 100« esetében az első fázis órákon belül, az elhalás pedig két héten belül következett be.

A fenyő erdősítés gyomtalanítására Simasint használtunk. A permetezést szintén május elején végeztük el, gyomtalanított talajon, hektáronként 4 kg Simasint 1500 liter vízzel hígítva. Az eredmény kielégítő.

8. bemutató hely

A gyűjtőúton továbbhaladva felérünk a Kaposvár—somogyhársági útra, melyről a Töröcske 24 á, 33 c, és 38 c erdőrészeken keresztül megyünk a ropolyi vadászházhoz.

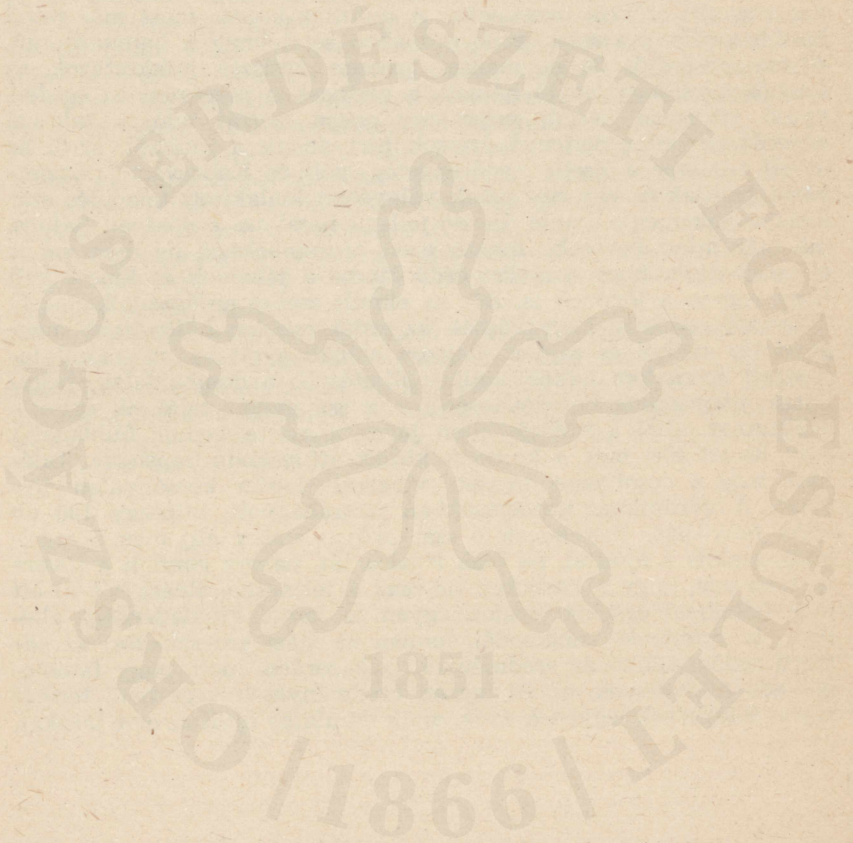
A Töröcske 24 á és 33 c erdőrészlet bükkös ezüsthársas, bükkös, mely útunk végefelé a 38 c erdőrészletben szagosmüges, ezüsthársas—bükkösbe, majd bükkös—gyertyános—tölgyesbe megy át. A *bükkös—gyertyános—tölgyes erdőtípus-csoport* uralkodó fája a kocsánytalan tölgy. A gyertyán nagyobb mértékben fordul elő, mint bejárasi útvonalunk első szakaszát képezett ezüsthársas, bükkösökben, bár szabályos második koronaszintet itt sem alkot, csak egyes helyeken sűrű cserjeszintként találjuk.

Az erdőtípus-csoport aljnövényzete lényeges eltérést nem mutat az ezüsthársas bükkössel szemben. Inkább itt fordul elő a Délnyugat-Dunántúlra jellemző *kisvirágú pimpok* (*Potentilla micrantha*). Két típusa: a *bükkösös* (*Carex pilosa*) és a *szagos müges* (*Asperula odorata*) gyertyános, tölgyes területünkön termőhelyileg élesen nem különíthető el, ezért erdőművelési irányelveket az alábbiakban együtt adjuk:

Természetes úton felújítható típusok. A tölgyegyedek minőségének emelésére a nevelő vágások folyamán szabályos gyertyán második szint kialakítására törekszünk. Felső szintben 25 százalék erejéig a bükk is található. A típusban idegen fafajok közül a jövőben elegyítésükre erdeifenyőt, vörösfenyőt, douglasfenyőt és óriásnyárt alkalmazunk.

Néhány adat a zselici erdőgazdálkodásról

Nemcsak Somogynak, hanem erdőgazdasági szempontból egész hazánknak legkedvezőbb termőhelyi adottságokkal rendelkező területei között foglal helyet a Zselicség. Az itteni erdőket évszázadok dajkálták, nevelték és az itt-ott megmaradt öreg bükkóriások régmúlt időkről mesélnek. A múlthoz képest most már mind kisebb területre viaszszoruló erdőkben sétálóknak a hamvaskérgű, 40 cm átmérőjű, 30 m magas, hosszan ágtisza bükkóriások, az ezüstösen csillogó levelű hársak, a gerinceken merészen az ég felé nyúló vörösödő kérgű, impozáns, prima szerfát adó, a zalaival egyenlő értékű erdeifenyő óriások hírt adnak a múltból, arról az időről, amikor a Zselic erdőrengeteg volt és Kaposvártól Szigetvárig az utak és egy-egy patak völgyében kialakított település szakkította csak meg a szinte őserdő jellegű hatalmas erdőséget. Sajnos, ma már mind kevesebb marad ezen hírmondókból, de még ma is elmondhatjuk, hogy a zselici erdő kincse a jelennek és kincse kell hogy legyen a jövőnek is. Bár az elmúlt zselici erdőgazdálkodás fő jellemzője az volt, hogy vágták az erdőt minden különösebb megfontolás nélkül és sajnos, nagyon alábbhagyott az irtásoknál tapasztalt szorgalom akkor, amikor ültetésről, a domboldalak, hegyhátak, vízmosások beerdősítéséről volt szó, mégis találunk egy-két reliktumot, ahol a bükkösökben járva a szinte komor félhomályt csak itt-ott töri meg a koronák között átfurakodó napsugár. Találunk még a dombokon minden viharral dacoló kocsányalan tölgyest. A vörösalmai tarvágásokban visszahagyott, mintegy 100 db erdei fenyőóriás figyelmeztető számunkra: ember állj meg, gondolkodj, szakíts a múlttal, ne csak irtsd a fát, hanem gondoldj a jövőre is, hass oda, hogy a Zselicben ne csak a természet áldásaiból itt-ott még fellelhető egy-két terület legyen az, amit kezeletlensége ellenére is mindenki megcsodál, hanem az igazi erdészkedés; az okos erdőgazdálkodás eredményei, szakszerűen ápolt, nagy fatömeget adó állományok, az itt igazán eredményesen végezhető természetes felújítások legyenek azok, amelyek ámulatba ejtik az erre járókat.

A Zselic története

Zselic elnevezés szláv eredetű, a zselica szóból származik, melynek jelentése üde, kies, ékes, kellemes. Hüen tükrözi e név a táj természeti adottságait.

Első ízben Szent László király adománylevele emlékezett meg a »Selyc«-ről, ahol »30 kanászház van az erdőségben.« A szentmártoni (pannonhalmi) apát és konventje 1228-ban azt írták, hogy a szlávok, akiket az apátság a Zselicbe telepített, megkezdték a zselici erdők irtását és művelését. Ugyanezen időkből származó birtokjegyzék szerint a zselici erdőkben a bencéseknek 10 kanászfalujuk volt 300 háznéppel, akik disznót, gabonát, hordódongát, kecskebőrt, bárányt és méztizedet tartoztak fizetni. Ezekből az időkből egyéb erdőgazdálkodásra utaló adatunk még nincs.

A hársági plébános 1757-ből származó leírása szerint a Kaposvártól Szigetvárig húzódó »szakadatlan erdőséget kiirtani, mivelte földdé és haszonhozóvá tenni szorgalmas és erős emberi kezek kívántatnak.« Ezen »szorgalmas és erős emberi kezek« úgy látszik, nem is hiányoztak, mert az 1700-as évek elejétől kezdve az erdőirtás a Zselicben egyre nagyobb méreteket öltött. Különösen a németek betelepítése után kezdett a szénégetés, kalamászi és szurok készítése erősen fejlődni. De pusztult, fogyott a zselici erdő más ok miatt is. Messze vidékre szállították innen a dongát és épületfát, a Kaposba siető patakok partján fűrészmalomok álltak, s mindez nagy mennyiségű fát kívánt. Bosznay Viktor 1858-ban a Vasárnapi Újságban is kifejezésre juttatta azon aggodalmát, hogy »közelednek azon váratlan napok, midőn az egykor erdődús hegyek és völgyek kövér, buja mezőkké alakíttatván kizáratunk azon jótéteményekből, melyek hiányát már hazánk nagy része ismeri. Azelőtt csak pár évvel sűrű, nagy erdőség, melyen keresztül az utas félelemmel haladhatott, ma már gazdag mezővé változott több helyen és irtatik most is folyamatosan.«

A múltbeli nagyarányú fakitermelés ellenére azonban még ma is azt mondhatjuk, hogy a Zselicség erdőben gazdag vidék s jól lehet a területnek az 1784, 1895 és a jelenlegi állapotnak megfelelő művelési ágankénti megoszlása sokat változott az erdő kárára, mégis jelenlegi erdőszűkségünk is jónak mondható, a rendelkezésünkre álló erdők kellő kezelés esetén nagy kincse lehet népgazdaságunknak.

	1784	1895	1960
	é v e k b e n		
Szántó	26 %	48,3 %	50 %
Kert	—	1,1 %	2 %
Szőlő	5 %	3,4 %	4 %
Rét, legelő	10 %	18,1 %	18 %
Erdő	56 %	26 %	23 %
Nemtermő	3 %	3,1 %	3 %

Domborzati viszonyok

A Babos-féle táji erdőművelés szerint Cserdi—Hetvehely—Bodolybér—Kárász—Gerényes—Dombóvár—Kaposmérő — Kadarkút — Lad—Szigetvár—Cserdi által közbezárt terület a Zselicség, a baranyai hegyhátal együtt voltaképpen egyetlen nagy hegység, a pécsi Mecsek északi lejtőjéhez támaszkodó, fiatal, harmadkori rétegekből felépített dombvidék. Az alacsonyabb hegyhátakat lösz borítja, a magasabb részekben maguk a pannon rétegek alkotják a felszínt. A zselic északi lábánál a Kapos völgyében a lösz helyét sok helyen negyedkori (diluvialis) durva homok foglalja el, amely például Kaposzentjakab környékén sajátságos barázdált dombokat alkot. A lösz tájak jellegzetes meredek falú vízmosásaitól ennek a szakasznak lankás, barázdált oldalú mellékvölgyei szembeszökően elütnek. A Zselic belsejében a pannon rétegek között itt-ott (Béc, Hárságy, Kisfalud, Gálosfa, Kercseliget) homokkő padok is akadnak.

A Zselicet két vízválasztó dombvonulat négy, majdnem egyenlő részre osztja.

É—D irányban a Szigetvár—Antalfalu—Kishárságy—Kaposvár út halad végig a vízválasztó tetőn, érintve a Zselic legmagasabb pontját, a ropolyi erdő 278 méteres magaslátát.

K—Ny irányban a somogy—baranyai határ mellett fekvő tótvárosi hegytől (276 m) indul a vízválasztó és nyugatnak haladva elérkezik a 266 m-es szenttamási magaslathoz, majd Kadarkút felé vonul. Az ettől a vonaltól északra eredő patakok a Kapos-völgyében adják le vizüket, míg a délre eredő vízfolyások már a Dráva vízgyűjtő területéhez tartoznak.

Ezen a Kapos és a Dráva vízválasztójától északra és délre eső területen csupa csaknem olyan párhuzamos hegyhátat találunk, melyek magassága a vízválasztóval közel azonos és csak lassan ereszkednek le a Kapos és Dráva felé. Fent a tetőn járva tehát nem egy hegyvidék képét kapjuk, hanem valósággal látjuk a pannon rétegek eredeti, gyengén lejtő fennsíkjait, amelyet csak később, utólagosan szeltek darabokra a mélyen futó patakvölgyek.

80 éves hársas—bükkös Dennán.

Foto: Jerome René

Szagosmügés ezüsthársas—bükkös Ropolyban.

Foto: Dr. Borhidi

Erdőgazdaságunkhoz tartozó zselici terület legnagyobb része a vízválasztótól északra, tehát Kaposvár felé eső részen van. Ezt a területet négy, délről nagyjából északra haladó nagyobb patak szeli keresztül és darabolja fel 5 széles hátra. Nyugaton az első a Vízárók, majd a Berki patak, mely a keceli gátnál 133 m tengerszint feletti magasságon torkollik a Kaposba.

A harmadik vízfolyás jóval rövidebb. Simonfa felett a pölöskei erdő két oldaláról jön le és a kaposvári Rémahegynél éri el a Kapos. A legnagyobb, a Surján, a ropolyi erdő fennsíkján ered, elűt a többiektől abban, hogy Bőszénfa alatt Gálosfáig nagyot kerül keletre, csak ezután fordul északra és Taszár fölött éri el a Kapos völgyét.

Talaj és növényzet

A zselici magaslatokat márgás, vályogos agyagtalaj jellemzi, míg a hegylaposokat, a völgyoldalakat homok és lösz borítja. A talajszelvények, talajvizsgálatok alapján megállapíthatjuk, hogy az egész Zselicség a Kapos völgyéig agyagbemosódásos barna erdőtalaj, ami az itteni csapadékosabb éghajlattal a bükkerdőknek primán megfelel. Normális viszonyok mellett a vidék vízben gazdag.

A Zselicség ősidőktől fogva erdőrengeteg volt. A vidék XVIII. századból származó katonai leírásai és térképei hüen mutatják, hogy 150 évvel ezelőtt még milyen sűrű erdő borította ezt a vidéket, és csak a folyóvölgyekben lévő berkek, rétek szakították meg a nehezen áthatolható erdőséget. A belső részeken nagyobb erdőirtásokat csak a községek körül (Szentpál, Szenna, Simonfa) mutat a térkép. Széles erdőmentes sáv választotta el a zselici és a belső-somogyi erdőrengeteget a Kisszerdahely, Kadarkút, Hatvan, Szigetváron keresztül vonuló római országút mentén.

A fentebb említett katonai leírás mindenütt cser erdőkről szól és más régi magyar írások is a zselicségi cser rengeteggel kapcsolatos gazdasági adatokat tartalmaznak, bár ugyanezekben a kiterjedt mérvű dongatermelésről, gubacsszedésről szóló híradások, a még most is fellelhető évszázados tuskók kiterjedt tölgyesekre engednek következtetni.

Bárdibükk-pusztá, Kaposszentbenedek XVIII. századból származó tárképén szereplő régi nevek: Szentbükk, Körtényi bükk, Bükkösduga dűlőnevek igazolják a bükk egykori elterjedését is. »Hárság« már az Árpádok idején létezett. Ugyancsak adatokkal rendelkezünk az erdeifenyő őshonosságára vonatkozóan is. Az 1740-ből származó katonai leírások zselici fenyőszurok főzésről, zsindelykészítésről adnak hírt és az 1750-es évek végén erre utazó Kitaibel is igen szép erdei fenyveseket talált.

A zselici erdők birtokviszonyai

A felszabadulás előtt a Zselicségben az Eszterházyaknak cca 20 000 kat. hold, a Bolza grófoknak, Sommsichoknak 3—3 ezer, Festeticheknek 10 000, a Biedermann báróknak 8 000 kat. hold birtokuk volt, főként erdő.

Tekintettel arra, hogy a Zselicségből erdőgazdaságunkhoz tartozó erdők 80 százalékban a herceg Eszterházy fele hitbizományhoz tartoztak, így a továbbiakban főleg az Eszterházyaknak a Zselic szívében elterült erdeivel foglalkozunk részletesebben.

A XV. században a Zselicség legnagyobb birtokosa, a mostani zselici erdők tulajdonosa a Győr nemzetségből származó szerdahelyi Dersffy-család volt, és ennek fiúsított utolsó sarja, Derssffy Orsolya kezével került a terület hozományként az Eszterházyak birtokába az 1500-as években. A törökidulás alatt birtoklásról szó sem lehetett. A kaposvári plébánia régi iratai között van egy feljegyzés arra vonatkozóan, hogy a Táborvölgyben a török időkben nagy csata volt, Kaposgyarmaton csupán 6 jobbágycsalád maradt meg. Ilyen körülmények között nem csoda, ha a terület birtokosai semmiféle gazdálkodást sem folytattak. A török hódoltság megszűnése után telepítették a németeket az újonnan alapított Sántos, Cserénfa és a régi Szentbalázusra, míg Cserénfán még ma is találunk hazájukba visszatérni nem akaró törökök leszármazottjait is. (Kis-Török, Haracsi stb.)

A viszonyok aránylagos rendeződése után az Eszterházy birtokot a kaposvári tiszttartóság kezelte. A tiszttartói lak, a jelenlegi kaposvári emeletes házak legöregebbje, a Május 1 u. 1. sz. alatti épület, melynek nagytermében tartották hajdan a megyebálokat, Csokonai Dorottyája is itt ropt a farsangi táncot.

Fahasználatot ezen kezelés idején is csak igen kis mértékben gyakoroltak, és az erdőt főleg legeltetéssel hasznosították. Így Sántost inkább sertésekkel, Hercegeképet, Kótát marhákkal legeltették, Dennában pedig juhokat tartottak.

A patriarchális házi kezelést az 1850-es években bérleti kezelés váltotta fel az Eszterházy-erdőkben. Hat millió holland forint Rotschild kölcsön törlesztésének és kamatainak fedezésére bérbeadták a zselici birtokot is, előbb Rozenzweignek, később vejének, Freistädternek. Ebben az időben azután legeltetések mellett megkezdődött az erdők fokozottabb kihasználása is. Rövid sarjerdő vágásforduló mellett kezdtek kitermelni Nádasd, Tótfalu, Hercegekép erdeit.

A vágásokat előzetes makkrakással és sarjakkal újították fel. Az uradalom ellenőrként erdészt is alkalmazott Kaposvárott. Az utolsó ilyen ellenőr egy cseh erdészeti középiskolát végzett szakember volt, főként vadászati tudással.

A Freistädter-bérlet 1890-ben szűnt meg, s ekkor az Altalános Hitelbank bérletében kezdődött meg a rendszeres kezelés.

Két erdőgondnokságra osztották az erdőt, Zselickisfalud és Kislak, később utóbbi helyett Kaposvár székhellyel,

Ebben az időben az erdőkben még meglévő tisztások és felhagyott szántók — a mocsaras, vízjárta idők maradványainak — beerdősítése is megkezdődött, túlnyomó részben szlavóniai tölgyekkel és kis részben a kiszarolt parlagokon fekete- és erdei-fenyővel.

A vágások felújítását ebben az időben is szlavóniai tölgyekkel alákapálásával végezték, mert a Bedő-korszak tudvalevőleg a tölgyet részesítette előnyben, s az erdészeti hatóság is a tölgyet erőltette. Pedig ebben az időben az erdei fenyő még nagyobb mértékben vett részt az állományokban. A vörösalmai gerincutól Tótfalu felé az első völgyig ugyan bükkös állott, éspedig gyertyaegyes és minimális álgesztű, de már a völgytől északra Tótfaluig majdnem tiszta erdei fenyves húzódott, nem is beszélve a ropolyi részről, ahol ugyancsak igen sok öreg fenyvest találhattunk.

Csakhowy az akkori Magyarországon nem sok becsülete volt az erdei fenyőnek. A dunántúli fenyvesekről azt hitték, hogy azonos a malackai répafenyővel, s a közszállításokból kizárták. A fenyő a helybeliek épületfa szükségletén kívül nemigen volt elhelyezhető. Bizonyítja ezt az is, hogy a híres Zala megyei lenti fenyőerdők legnagyobb részét az első világháború előtti időben, részint a nehézfuvározási viszonyok miatt is a helyszínen, a vágásban égették el az egyébként üzleti szellemű Mándy bérlők, hogy az így kitisztított vágásterületet makkal felújíthassák.

Nevelővágásokra ebben az időben még nem is gondoltak. A Hitelbank szigorúan betartotta az üzemtervi előírásokat, s így az előhasználatok, gyérítések tulajdonképpen elmaradtak, mert az üzemtervben engedélyezett holdankénti pár köbméter fatömeg a száradékmennyiségen is alulmaradt.

A véghasználati termelésekből származó tűzifát a bérleti időszak elején még a Freistädter-időkből származó donneri faraktárba szállították, rövidesen azonban felállították a cseri fatelepet, később a saját gazdaság igényeinek kielégítésére szolgáló fűrészelt anyag előállítására a cseri egykeretes fűrészsz. A piacképes szerfát az erdőn adatták el, a többi faanyag, selejtesebb tűzifa szabott áron a vidéki szükségletet elégítette ki, míg az ágrakásokat a helyszínen elárverezték.

Az első világháborúban a fuvarozási nehézségek arra kényszerítették a gazdaságot, hogy a főhasználatoknak a ropolyi völgybe való központosításával gőzüzemű erdei iparvasutat építsen a cseri fatelepről kiindulva, s ugyanakkor a szentbalázi erdőgondnokságban beszüntették a vágásokat. A ropolyi véghasználatok idején a húszas évek derekán a Soproni Erdőmérnöki Főiskola hallgatóinak nyári tanulmányútja Ropolyba is elvezetett, ahol a vágásban bemutattak nekik egy 40 méter hosszban szerfára al-

kalmas erdei fenyő törzset, kihossztolt állapotban. Ez a magassági növekedés vetekszik a zalaival, ahol általában néhány méterrel még magasabbra nőnek az erdei fenyők. A fenti és más hasonló tartalmú feljegyzésekből tudjuk, hogy az akkori véghasználatok nagy fatömeget adó gyertyános—tölgyes erdei fenyves bükkösökben folytak.

A ropolyi termelés 1927. év őszén fejeződött be s ugyanekkor az Eszterházy uradalom házi kezelésbe vette az erdőket és a márcadói gazdaságot. Sajnos, idősebb és jelentősebb összefüggő fenyves erre az időre már nem maradt, a megépített iparvasút betöltötte szerepét.

De szólni kell a vadászatról is, aminek jelentős befolyása volt a kezelésre és komoly hatása az állományokra. A bérleti időszak elején a vadászható vad — apróvadtól eltekintve — csak őzre és vaddisznóra szorítkozott. Szarvas — amelyben a Tolna megyei Gyulaj, Tamási bővelkedett — ismeretlen volt a Zselicségben, csak 1890-ben kezdett délről, a Duna felől felszivárogni. Az első ide tévedt szarvastehenet 1890-ben lőtte Babóchay patikus Nádasdon, és ugyancsak Babóchay a Táborvölgyben a hajmási szélen Dezső József segédkezése mellett 1891-ben lőtt egy hatos bikát. Ezután elég gyorsan szaporodott a szarvas a Zselicségben, különösen Ropolyban és Márcadó körül. Megtelepedésük után fellendült a vadászat és a márcadói gazdaság hovatovább csak arra szolgált, hogy a vad minél jobban táplálkozhasson. A terményeket igen sokáig kint hagyták, hogy a szarvas kedvére dőzsölhessen benne. Az bizonyos, hogy rövid időn belül kiváló szarvasállománya lett a Zselicnek. Furmann, volt erdőgazgatónál látható a Ropolyban ejtett jónéhány elsőrendű bika fényképe, sok aranyérmet érdemlő példány. Mandel, bajor országos főerdőmester, a berlini vadászati világkiállításon Ropolyban ejtett bika agancsával vitte el az első díjat. Ugyanezen időszakban jóval kisebb számban a kaposgyarmati Táborvölgyben tanyázó szarvasoknak az volt a jellegzetességük — a hársak hántásán kívül —, hogy csak 10-es agancsot fejlesztettek, a 12-esek is csak az utolsó ág osztódásával váltak 12-essé, azonban némelyik agancs csodálatos erőteljes volt.

Rövidesen mutatkozott is a szarvasállomány hátránya az erdőben, vadragás, dörzsölés és a hársak hántásában.

Amikor az uradalom zselici erdeiben megkezdődött a házi kezelés, az új üzemterv többek között az erdei fenyvesek területének növelését írta elő és a természetes felújítást, amit ugyan már az előzőleg érvényben volt üzemterv is elrendelt.

Az átvételkor a volt kardosfai erdőgondnokságnak vágásra érett faállománya tulajdonképpen csak Kecseháton volt, kis részben már megbontva a vágás központosítás előtti időkből. Kecseháton idős, szép növéssű bükkös állott számos erdeifenyő csoporttal és néhány kocsánytalan tölgygel elegyítve a mindig jelenlevő gyer-

tyánon kívül, s a kecskeháti domb déli gerince felé eső felső sarkában egykorú 100 cm mellmagassági átmérőjű hibátlan hárssal. Kihasználáskor embermagasságú bükk újulat, szép számú erdeifenyő, sok hárs, némi tölgy állott készen a gyertyánon kívül. A vastagabb szerfa jóformán teljes egészében svájci exportra került. A feltűnően kis álgesztű bükkörnk, a majdnem pereméig élénk vörös erdeifenyő első, sőt második rönkje magas export áron került eladásra. A hársrönk pedig szokatlan méreténél fogva mesébe illő árat ért el. Ez mindenestre csak megerősítette az uradalmat, de főként a kezelőket abban a törekvésben, hogy lehetőleg sok erdeifenyvest létesítsenek és az eddig mellőzött hársakat fokozatos figyelemmel kísérjék és lehetőleg gyorsabban hízlalják fel.

A volt szentbalázi erdőgondnokságban a főhasználatok szünetelése folytán jelentős koros állomány várt kihasználásra. Vörösalmán még állott a túlnyomó részben koros állomány. A gerincen vezető Simonfa—kaposgyarmati úttól északra néző oldalon a Jegeskútban cca 120 éves gyertyaegyenes, simakérgű, egészséges bükkös díszlett, gyártyánnal és a gerinc közelében néhány erdeifenyővel, hegyi juharral elegyítve. A gerincúttól délre és keleti széltől kezdődőleg vén cseres állott eléggé kiritkulva, amely nyugat felé kiöregedett bükkösbe ment át, 150 éves erdeifenyő foltokkal tarkítva. A vörösalmai rét másik oldalán szintén igen öreg bükkösben cser, kocsánytalan és egy pár kocsányos tölgy foglalt még helyet, az alsó szintben pedig számos gyertyán.

Györmártonban 140—230 éves kiöregedett bükkös maradt kissé elvéhnédtt újulattal, azt a benyomást keltve, hogy valószínűleg nagyszámú tölgyet szálalhattak ki belőle annak idején.

Pár gyönyörű, magasnövésű, hengeres, idős tölgy állott még az erdőrészt felső szélén, a rét mentén akadt éger is. Minthogy itt szándékoztak a kitermelést megkezdeni, már a vasút közelsége miatt is, ezen erdőrészt alákapálták vörösalmai tölgyekkel és a csak éppen hogy záródott erdőrészből igen körültekintő kijelölés után a fa-tömeg mintegy negyedét termelték ki.

A következő években, dacára az óvatos kijelölésnek elég sok bükk vált csúcsháradvá a téresebb helyzetben. Mire 7—8 év múlva a végső kitermelés megkezdődött, az alákapálásból elég ritkán kelt, illetve megmaradt tölgyek némelyike 2 méterre is felnyurgult.

Kuriózumként meg kell említeni, hogy még a 220—230 éves vén bükkök is meghálálták a téres állást, mert cca 3—5 milliméteres évgyűrűket raktak fel az utolsó 7 évben ami mellmagasságban 5 cm-nél is nagyobb átmérő növekedést hozott létre. Minthogy az üzemtervben csak pár százalékos fatömegnövekedéssel számoltak, komoly gondot okozott a mintegy 15 000 köbméteres túlhasználat igazolása.

Ilyen volt az idős, vágásra érett erdők képe, amikor az Eszterházyék házi kezelésébe kerültek a zselici erdők.

A házi kezelés a felhagyott mezőgazdasági földek beerdősítésével, az erdei fenyvesek területének növelésével és a főhasználatoknak a természetes felújítás lehetőségének szemmeltartásával kezdte meg működését, nem felejtkezve meg a rendszeres gyérítésekről sem.

A kardosfai erdőgondnokság jórészt házi pergetésű saját erdeifenyő magból nevelt csemetével, továbbá T és csermakkal végezte a telepítést. Sajnos télen a hóból kilátszó erdeifenyő csúcsrügyeket az ilyen szarvasok kezdték leharapdálni, ezért Papp Zoltán erdőgondnok már messziről bűzlő, különleges vadkátránnyal védte meg az ültetést. Annyira kitanulták idővel Papp Zoltánék a védekezés ezen módját és idejét, hogy majdnem mindig sikerült a tél kezdetén a nagyobb hóesések előtt a kátrányozás, mert túlkorán alkalmazva még a tél folyamán elvesztette volna bűzősségét és ezzel hatékonyságát is. Bár így is előfordult, hogy némelyik kevésbé kényes szarvas a kátrányos csúcsrügyeket leharapta és aztán kiköpte.

A tölgy, vagy cser makkot zabba, vagy más szálás terménybe kapálták be kifogástalan sikerrel. Emellett a szarvas-állomány apaszását erőteljes, rendszeres kilövésel biztosították. Évente cca 90 db szorvastehen lelövését irányozták elő, s ha ezt a számot nem is igen érték el — voltak évek, hogy csak 30—40 db került terítékre — az apaszás hatásos volt az átlagos évi 60—70 db mellett is.

Nem sikerültek éppen a szarvas károsításai miatt, a magas-körissel végzett erdősítések. A fekete dió ültetések pedig a természeti körülmények miatt végződtek balsikerrel. Annál sikeresebb volt Papp Zoltán nyár telepítése a cseberki részen.

A bükk felújításnál a végső használatot csak akkor szokták végrehajtani, ha a kívánt újulat már elérte a térdmagasságot, a kívánt elegyet már belevitték és utána kiegészítették fenyővel.

Vörösalmán a jegeskúti bökkös egy részét megbontották és az újulat örvendetes mértékben meg is jelent. Egy erdőbejárás alkalmával a miskolci kincstári erdőigazgatóság bükk felújításait jól ismerő szakember — hívatkozva ottani tapasztalatokra, hogy már 2 éve újulat felett is letermelik az állományt és pedig kiváló sikerrel —, annyira erősködött és rábeszélte a kezelőket, hogy végül is Dezső Gyulát rávette a véghasználat beállítására és még az év őszén ki is használták a terület egy részét. Bár ne tették volna. Az újulat nem tudott megküzdeni a gyom és nem kívánatos növényekkel, hosszú éveken át kellett pótolgatni más állomány alól kiszedett bükkcsemetével és még sokáig kell majd gondosan gyérítgetni a bükk javára, hogy bükkerdő lehessen belőle. Lehet, hogy a miskolci erdőkben sikerrel járt ez a gyorsított eljárás, de a Zselicségben a felszabadítás idején inkább magasabb, mint alacsonyabb legyen az újulat a térdmagasságnál. A véghasználat kártevősei Györmártonban és Kecskén is sok helyen embermagasságú újulatban néhány töremetszés után pár év alatt nyom nélkül eltűntek.

A felszabadulás előtti időkben az előzőekben elmondottak voltak a zselici erdőgazdálkodás jellemzői. A szigorúan vett üzemterv szerinti gazdálkodás az előírt véghasználatok mennyiségi előírásainak megtartása, a felújítások lehetőség szerint minél olcsóbb biztosítása volt az, amiben jóformán ki is merült a felszabadulás előtti zselici erdőművelés.

A felszabadulással megváltozott a zselici erdők helyzete is. Az erdők államosításával adódott új lehetőségek, a szakszerű erdőgazdálkodás előfeltételeinek megteremtése, az erdőgazdálkodás rohamos fejlődése, a zselici erdészek számára is megadták a módot arra, hogy a termőhelyi adottságokat kihasználva, az erdőművelési munkákat gondosan elvégezve, a Zselicet a magyar erdők gyöngyszemévé tegyék. Sajnos 1945-től kb. 1954-ig ezen lehetőségek ellenére sem sok történt az erdőnevelési munka megjavítása, a zselici erdőállományok értékének emelése érdekében. Igaz az is, hogy a felszabadulás utáni 4–5 év a magunkra eszmélés, a számbavétel ideje volt és az akkori gazdasági viszonyok sajnos néha olyan követelményeket támasztottak az erdőgazdasággal szemben, melynek a zselici erdő bizony sokszor kárát vallotta. Az erdőművelési szempontok nem igen érvényesültek a termelések ütemezésénél és végrehajtásánál. Ebben az időben még különféle iparifa követelményekhez kellett keresni az állományokat, sőt egyes erdőrészekben a faegyedeket is.

1946-ban megépült a Bőszénfa—vörösalmai iparvasút, melynek következtében a Zselicben többfelé nagyon szépen mutatkozó bükkújulat felszabadítását teljesen elhanyagolták, a zselici véghasználatokat Vörösalma-ra összpontosították és emiatt ez az egy kerület évi 8—10 ezer köbmétert termelt, a felújítás érdekeit sokszor figyelmen kívül hagyva. Természetesen ennek káros művelési kihatásai lettek. Ezt igazolja ma is a vörösalmai kerület 264 ha-t kitévő többnyire rongtott fiatalosa, ahol — bár a fatermelés előtt az újulatban kellő mennyiségben megtalálható volt a bükk és a tölgy —, az ápolások, tisztítások elmaradása miatt jelenleg ma már nagy feladatot jelent a fiatalos rendbehozatala.

A nevelővágásokkal a felszabadulás utáni években nem sokat törődtek. Még negatív jellegű gyérítés is csak mérsékelten folyt. Igaz ugyan, hogy az ideiglenes üzemtervek is csak igen kevés gyérítési fatömeget írtak elő.

Az állományok öngyérülése azt eredményezte, hogy a zselici erdőkben hosszú éveken át a gyérítés nem állt másból, mint a kiszáradt és elpusztult egyedek összegyűjtéséből. A nagyarányú száradéktermelés első sorban a felszabadulás előtti időkbeni gyérítések teljes elhanyagolásának volt természetes következménye. 1945 előtt az üzemtervi fakitermelési előírásoknak mindössze alig 10 százaléka volt gyérítés, azonban még ez sem került kitermelésre. A használatokat bérló MIR-nek nem volt gazdaságos az egész erdőterületen szétszórva nyerhető kis fatömegek kitermelése, így ezen hasz-

nálakra nem tartottak igényt, a tulajdonos viszont nem ragaszkodott a nevelővágások végrehajtásához, annak elmulasztását nem kifogásolta.

A szakszerűtlen gyérítés következményei a felnyurgult, sűrű, megfelelő vastagsági növekedés nélküli állományok, melyek sürgetik a mielőbbi szakszerű beavatkozást.

Ilyen körülmények között nagy szükség volt az erdőgazdálkodás fejlesztéséről szóló 1040/1954. MT fejlesztési határozatra, mely nyomatékosan húzza alá, hogy a több, jobb és olcsóbb fatermelésnek legfőbb feltétele az erdőnevelési kérdésekkel való igen alapos törődés, mert hiszen ezzel biztosítjuk a jövő szakszerű erdőgazdálkodásainak alapfeltételeit.

Elmondhatjuk, hogy 1954 után — bár az erdőművelési munkák eredményei rövid idő elteltével megnyugtatóan nem értékelhetők — komoly mérvű változások következtek be a zselici erdőgazdálkodásban is. A fenti időtől kezdve mind nagyobb fontosságot tulajdonítanak az erdőművelésnek, az erdőnevelési kérdésekkel mind behatóbban foglalkoznak a zselici erdészek is.

A belterjes erdőgazdálkodás előfeltételeinek megteremtése érdekében megindult a zselici feltáró út építése, amely a hozzákapcsolódó gyűjtőút-hálózattal biztosítja a feltárt területek szakszerűbb kezelését és a kitermelt faanyag gyorsabb és olcsóbb kiszállítását.

Minden területen fontos a szakemberekkel való megfelelő ellátottság biztosítása, de különösen az erdőgazdasági munkák közvetlen irányítóinál, a kerületvezető erdészeknél szükséges megfelelő gyakorlati és elméleti szakismeret.

A felszabaduláskor a zselici erdőkkel együtt olyan erdészgárda került át, amelyek hűség, megbízhatóság, fegyelem és szakértelem dolgában messze felette állt az átlagosnak, azonban ezek az emberek az 1950-es átszervezéssel kikerültek az erdőgazdasági munkák közvetlen irányításából, üzemegységvezetők, később szakelőadók stb. lettek, és sajnos, pótlásuk a kerületekben még máig sem sikerült teljes mértékben. Pedig az erdők sorsát, jövőjét elsősorban a kerületvezető erdészek munkája dönti el, jó vagy rossz munkájuk maradandó nyomot hagy.

Ezért fordított az erdőgazdaság az elmúlt években nagy gondot az újonnan beállított kerületvezetők oktatására. Ez a munka nem is volt hiábavaló. Az erdészeti szakgárda erdőnevelési szemlélete sokat fejlődött az elmúlt évek alatt, mind nagyobb gonddal végzik erdészeink a rontott erdők alátelepítését, átalakítását, az állományok nevelővágásait. A fokozatos felújító vágásokban a termelések mindenütt az erdőművelési szempontok szemelőtt tartásával folynak már. Az erdőgazdaság megkezdte a zselici erdőtípológiai felvételeket, a táji erdőművelési utasítás kidolgozását, a rontott erdők összeírását és azok átalakítási tervének elkészítését. Biztosak lehetünk abban, hogy ez a munka is hozzájárul ahhoz,

hogy a zselici erdők az eddiginél több és értékesebb faanyagot adnak majd a népgazdaság számára.

A zselici erdőkből erdőgazdaságunkhoz 17 441,08 ha tartozik, melyből a fatermelésre szolgáló terület 16 197,45 ha. A jelenlegi élőfakészlet 2 641 350 m³ (162 m³/ha), a folyó növedék 67417 m³ (4,1 m³/ha, míg az átlagnövedék 62 528 m³ (3,8 m³/ha). A hektéri élőfakészlet 48 %-kal, míg az átlagnövedék 31 %-kal magasabb az országos átlagnál, bizonyítva a zselici erdők kedvező termőhelyi adottságait. Jelenlegi fafajonkénti korosztály megoszlásunk az alábbi:

Fafaj		10—10 év	11—20	21—30	31—40	41—60	61—80	81—100	101—	Összesen
		A terület százaléka								
ksT	m	—,64	—,89	—,63	—,69	2,50	1,16	—,09	—,01	6,61
	s	—,08	—,10	—,06	—,10	—,14	—,03	—	—	—,51
ktT	m	3,29	—,71	—,92	—,64	2,65	2,52	—,67	—,07	11,47
	s	—,01	—,22	—,15	—,19	—,46	—,29	—,04	—	1,36
B	m	1,70	1,09	1,07	—,60	1,85	3,54	1,83	—,42	12,11
	s	—,04	—,21	—,31	—,22	—,97	—,63	—,13	—	2,51
A	m	—,03	—,24	—,62	—,41	—,13	—,07	—,01	—	1,51
	s	—,74	2,30	1,69	—,50	—,19	—,03	—	—	5,45
Cs	m	—,24	1,07	1,68	1,11	2,88	2,82	—,97	—,41	11,18
	s	—,11	—,43	—,43	—,69	—,87	—,41	—,10	—,01	3,05
Gy	m	—,37	1,31	1,71	1,95	2,53	1,64	—,40	—,08	9,99
	s	—,49	1,80	2,95	3,26	4,49	1,90	—,36	—,02	15,27
mK		—,02	—,07	—,09	—,04	—,06	—,02	—,01	—,01	—,32
e. kem.		—,34	—,38	—,30	—,17	—,32	—,16	—,05	—	1,72
É		—,33	—,01	—,07	—,08	—,11	—,05	—	—	—,65
H		—,70	1,56	1,59	1,86	2,19	1,70	—,56	—,03	10,19
nNy		—,30	—,06	—,04	—,02	—,01	—	—	—	—,43
e lány.		—	—,01	—,02	—,02	—,02	—	—	—	—,07
fenyők		2,32	—,91	—,31	—,23	—,91	—,78	—,13	—,01	5,60
Összesen:		11,75	13,37	14,64	12,79	23,28	17,75	5,35	1,07	100,—

A rendelkezésünkre álló üzemtervek, valamint a zárójegyzőkönyvi adatok szerint a Zselicségben a második ötéves terv során a következő munkákat kellene elvégezni:

Véghasználat	822 ha-n	190 894 m ³
Gyérítés	7667 ha-n	84 575 m ³
Tisztítás	1576 ha-n	4 565 m ³

A fenti korosztálymegoszlásra, továbbá arra való tekintettel, hogy az erdőnevelési munkákat, a tisztítások, gyérítések végrehajtását a múltban eléggé elhanyagolták, átmenetileg a második ötéves terv ideje alatt az üzemtervi előírásoktól eltérően a véghasználatok egy részének megtakarítása mellett az elmaradt nevelővá-

2. sz. táblázat

Fafaj	T i s z t í t á s				G y é r í t é s						
	felszabadító		elegyar. szab.		törzs kiválasztó			növedék fokozó			
	—5	—10	6—11	11—20	11—15	11—20	21—40	16—30	21—50	41—70	41—90
			é v e k		k ö z ö t t i			k o r b a n			
ksT, kLT	7,40	634,06	7,39	258,53	—	52,50	466,58	—	—	203,77	1 492,98
B	3,36	276,15	3,37	176,90	—	34,29	271,82	—	—	294,21	1 168,71
Gy	39,82	60,56	39,81	212,38	—	290,86	592,50	—	1 370,08	476,60	—
Cs	8,91	38,22	8,91	173,23	—	69,10	454,52	—	—	321,90	936,03
A	2,32	—	2,32	—	19,44	—	—	152,56	—	—	—
	59,61	—	59,60	—	186,27	—	—	500,37	—	—	—
mK	—	3,85	—	10,84	—	—	20,51	—	—	—	—
egyéb kem.	—	54,39	—	61,66	—	—	75,93	—	—	65,13	—
mE	—	53,13	—	2,—	—	—	10,99	—	21,58	—	—
H	—	113,61	—	252,27	—	—	257,13	—	—	656,31	—
nemes nyár	24,40	—	24,39	—	4,87	—	—	13,42	—	—	—
egyéb lágy	—,17	—	1,89	—	3,18	—	—	2,49	—	—	—
fenyők	—	375,19	—	147,99	—	—	86,99	—	—	210,34	—
Összesen:	145,99	1 609,16	147,68	1 295,80	213,76	446,75	2 236,97	668,84	1 391,66	2 228,26	3 597,72
átl. sűrűség	78,2	78,2	78,2	85,5	85,5	85,5	83,3	85,1	82,5	81,—	81,—
viisszatér idő, év	5	5	4	4	5	5	5	5	6	6	7
1 évre jutó ha	29,—	322,—	37,—	324,—	43,—	89,—	447,—	134,—	232,—	272,—	514,—
m ³ /ha	145,—	1 610,—	740,—	6	6	8	14	15	24	25	32
5 évre összes ha	145,—	1 610,—	185,—	1 620,—	214,—	445,—	2 235,—	670,—	1 160,—	1 860,—	2 570,—
5 évre összes m ³	—	1 610,—	740,—	9 720,—	1 284,—	3 560,—	31 290,—	10 050,—	27 840,—	46 500,—	82 240,—

gások felszámolása érdekében nagyobb mérvű gyérítést és tisztítást tervezünk végrehajtani. Erre nagy szükség van, azt bizonyítják az alábbi táblázat adatai is, melyek a zselici korosztálymegoszlást, az erdőnevelési utasítás előírásait figyelembevéve felvilágosítást adnak arra, hogy miként terveztük meg a második ötéves terv idején végzendő nevelővágások mennyiségét és az ezek során kitermelhető fatömeget. (2. sz. táblázat.)

Feltétlenül szembetűnik a táblázat adataiból, hogy elég sűrűn térünk vissza a nevelővágásokkal ugyanarra a területre, de erre szükség van. A ha-kénti kitermelni tervezett előhasználati fatömegeket állományaink ismeretében nem tartjuk magasnak, mert a tervezett fatömeg kitermelése mellett is a belenyúlás mérsékelte és szakszerű lesz.

A második ötéves terv során a Zselicségben erdőgazdaságunk tervei szerint tehát

véghasználatot	754 ha területen	164 992 m ³
gyérítést	9154 ha területen	202 764 m ³
tisztítást	3560 ha területen	12 070 m ³

fatömeggel tervezzük elvégezni.

Fenti tervfeladatainknak az üzemtervi előírásokkal történő összehasonlítása szerint, mintegy 26 ezer m³ véghasználati fatömeget a zselici erdőkben megtakarítunk, mégis az üzemtervekben kimutatott folyónövedéknél 42 741 m³-rel többet fogunk kitermelni az 5 év alatt.

A fenti többletkitermelést indokoltta teszik állományaink, melyeknek gyérítése elengedhetetlenül szükséges, éppen a növedékfokozás érdekében. Továbbá az, hogy a zselici erdők üzemterveiben kimutatott fakészlet és folyónövedék — tapasztalati adatok, sőt most már a Fekete Zoltán »Fatermelési és faállomány szerkezeti vizsgálata hazai bükkösökben« című munkája alapján is nyugodtan állíthatjuk, hogy mintegy 15 %-kal alacsonyabb a ténylegesnél, így a nevelővágásokból adódó átmeneti látszólagos, a folyónövedéket meghaladó termelés feltétlenül indokolt.

Ahhoz, hogy a Zselicségben a rendelkezésünkre álló termőhelyi adottságokat maximális mértékben kihasználjuk, az esedékes nevelővágások idejébeni végrehajtásán túlmenően feltétlenül szükséges a jelenlegi fafajmegoszlás olyképpen történő megváltoztatása, hogy az itt őshonos bükk, tölgy által elfoglalt területet, továbbá a magról kelt állományok arányát a sarjak rovására növeljük. Véghasználatainkat úgy kell irányítanunk, hogy azok is előmozdítsák a kívánatos állapot elérésére irányuló törekvésünket. A jelenlegi fafaj- és korosztálymegoszlást, a szerintünk kívánatos állapottal az alábbiakban hasonlítjuk össze. (3. sz. táblázat.)

3. sz. táblázat

		Elegya. van kívánat + —	Átlagos vágás éretts. kor év	1—10	11—20	21—30	31—40	41—60	6 —80	81—100	101—	Összesen	
		éves korosztályokban											
		h e k t á r											
Tölgy	mag	18,08	100	635,95	258,53	250,55	216,03	834,45	596,40	124,26	13,10	2 929,27	
		24,—		392,29	392,29	392,29	392,29	784,58	784,58	784,58	—	3 922,90	
		5,92		243,66	—	133,76	141,74	176,26	—	49,87	—	13,10	—
	sarj	1,87	75	14,79	52,50	33,94	47,44	96,62	51,55	6,78	—	303,62	
		1,—		21,25	22,88	21,25	22,88	44,13	31,06	—	—	163,45	
		—,87		—	29,62	12,69	24,56	52,49	20,49	6,78	—	140,17	
			6,46	—	—	—	—	—	—	—	—		
Bükk	mag	12,11	110	276,15	176,90	173,18	98,64	300,—	573,02	295,69	67,83	1 691,41	
		23,—		341,62	341,62	341,62	341,62	684,87	683,24	683,24	341,62	3 759,45	
		10,89		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	2,51	75	6,73	34,29	50,05	35,74	157,40	102,03	20,05	—,50	406,79	
		2,—		44,13	42,50	44,13	42,50	86,63	67,01	—	—	326,90	
		—,51		—	—	5,92	—	70,77	35,02	20,05	—,50	79,89	
			37,40	8,21	—	6,76	—	—	—	—	—		
Akác	mag	1,51	30	4,64	38,88	100,18	65,89	20,84	11,31	1,93	—29	243,96	
		2,—		109,51	107,88	109,52	—	—	—	—	—	—	326,91
		—,49		—	—	—	65,89	20,84	11,31	1,93	—,29	—	—
	sarj	5,45	30	119,21	372,54	273,47	81,26	31,07	5,05	—,42	—	883,02	
		1,—		53,94	55,57	53,94	—	—	—	—	—	—	163,45
		4,45		65,27	316,97	219,53	81,26	31,07	5,05	—,42	—	719,57	
			—	—	—	—	—	—	—	—	—		

		Elegya. van kívánat + —	Átlagos vágás éretts. kor év	1—10	11—20	21—30	31—40	41—60	61—80	81—100	101—	Összesen
éves korosztályokban												
h e k t á r												
Cser	mag	11,18	85	38,22	173,23	274,39	180,13	466,57	456,27	156,71	66,16	1 811,68
		6,50		125,86	124,23	125,86	124,22	248,45	248,45	65,38	—	1 062,45
		4,68		—	49,—	148,53	55,91	218,12	207,82	91,33	66,16	749,23
	sarj	—	65	87,64	—	—	—	—	—	—	—	—
		3,05		17,82	69,10	69,23	111,87	140,80	66,89	16,98	—,77	493,46
		1,50		37,60	37,60	37,60	37,60	75,19	19,61	—	—	245,20
Gyertyán	mag	1,55	65	—	31,50	31,63	74,27	75,61	47,28	16,98	—,77	258,26
		—		19,78	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	9,99	65	60,56	212,38	276,96	315,54	410,67	263,72	64,98	12,63	1 617,44
		10,—		251,72	251,72	251,72	251,72	503,44	124,23	—	—	1 634,55
		—		—	—	25,24	63,82	—	139,49	64,98	12,63	—
M. kőrös	mag	—,01	65	191,16	39,34	—	—	92,77	—	—	—	17,11
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	15,27	55	79,63	290,86	477,62	528,84	727,23	307,75	58,23	2,72	2 472,88
		5,—		148,74	148,74	148,74	148,75	222,30	—	—	—	817,27
		10,27		—	142,12	328,88	380,09	504,93	307,75	58,23	2,72	1 655,61
Egy. kem.	mag	—	65	69,11	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	—,32	80	3,85	10,84	14,40	6,91	9,34	3,85	1,65	—,71	51,55
		—,30		6,54	6,54	6,54	4,90	11,44	13,08	—	—	49,04
		—,02		—	4,30	7,86	2,01	—	—	1,65	—,71	2,51
Egy. kem.	mag	—	70	2,69	—	—	—	2,10	9,23	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	1,72	70	54,39	61,66	48,61	27,32	52,41	25,44	7,95	1,01	278,79
		1,70		39,23	39,23	39,23	39,23	81,10	40,86	—	—	277,88
		—,02		15,16	22,43	9,38	—	—	—	7,95	1,01	—,91
Egy. kem.	mag	—	70	—	—	—	11,91	27,69	15,42	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	sarj	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—		—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Elegya. van kívánat + —	Átlagos vágás éretts. kor év	1—10	11—20	21—30	31—40	41—60	61—80	81—100	101—	Összesen
éves korosztályokban											Összesen
h e k t á r											
Éger	—,65	60	53,13	2,—	10,99	12,52	18,12	7,80	—,09	—	104,65
	1,—		27,79	27,79	27,79	27,79	52,31	—	—	—	163,47
	—		25,34	—	—	—	—	7,80	—,09	—	—
	—,35		—	25,79	16,80	15,27	34,19	—	—	—	58,82
Hárs	10,19	65	113,61	252,27	257,13	301,98	354,33	275,95	90,47	5,32	1 651,06
	10,20		256,62	256,62	256,62	256,62	513,25	127,50	—	—	1 667,23
	—		—	—	—,51	45,36	—	148,45	90,47	5,32	—
	—,01		143,01	4,35	—	—	158,92	—	—	—	16,17
Nemes nyár	—,43	40	48,79	9,75	7,21	2,65	— 54	—	—	—	68,94
	1,—		40,87	40,86	40,86	40,86	—	—	—	—	163,45
	—		7,92	—	—	—	—,54	—	—	—	—
	—,57		—	31,11	33,65	38,21	—	—	—	—	94,51
Egyéb lágý	—,07	30	—,17	1,89	3,18	2,49	3,55	1,10	—	—	12,38
	—,10		4,90	6,54	4,90	—	—	—	—	—	16,34
	—		—	—	—	2,49	3,55	1,10	—	—	—
	—,03		4,73	4,65	1,72	—	—	—	—	—	3,96
Fenyők	5,60	75	375,19	147,99	49,65	37,34	147,22	126,23	21,03	1,90	906,55
	9,20		201,05	201,05	201,05	201,05	400,46	299,12	—	—	1 503,78
	—		174,14	—	—	—	—	—	21,03	1,90	—
	3,60		—	53,06	151,40	163,71	253,24	172,89	—	—	597,23
Üres terület	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—,50		81,73	—	—	—	—	—	—	—	81,73
Összesen:			1 902,83	2 165,61	2 370,74	2 072,59	3 771,16	2 874,36	867,22	172,94	16 191,45
			2 185,39	2 103,66	2 103,66	1 932,03	3 707,15	2 438,74	1 533,20	341,62	16 345,45
			—	61,95	267,08	140,56	64,01	435,62	—	—	—
			134,56	—	—	—	—	—	665,98	168,68	—

Fentiekből is látható, hogy a jövőben a véghasználatok során a tölgygel, bükkal lehetőség szerint takarékosagra van szükség, míg a felújításainknál ugyanezen fajok részesítendőek előnyben más fajokkal szemben. Nagyon sokat tehetünk a kívánatos állapot elérése érdekében elegyes állományainkban folyamatban lévő gyéritések szakszerű végrehajtásával, az elegyarány megfelelő szabályozásával.

Feltétlenül fokozott gonddal kell folytatnunk a »V« fa jelöléseket, gyéritéseinket, a »V« fák fejlődését minél jobban elősegítő módon kell foglalkoztatni.

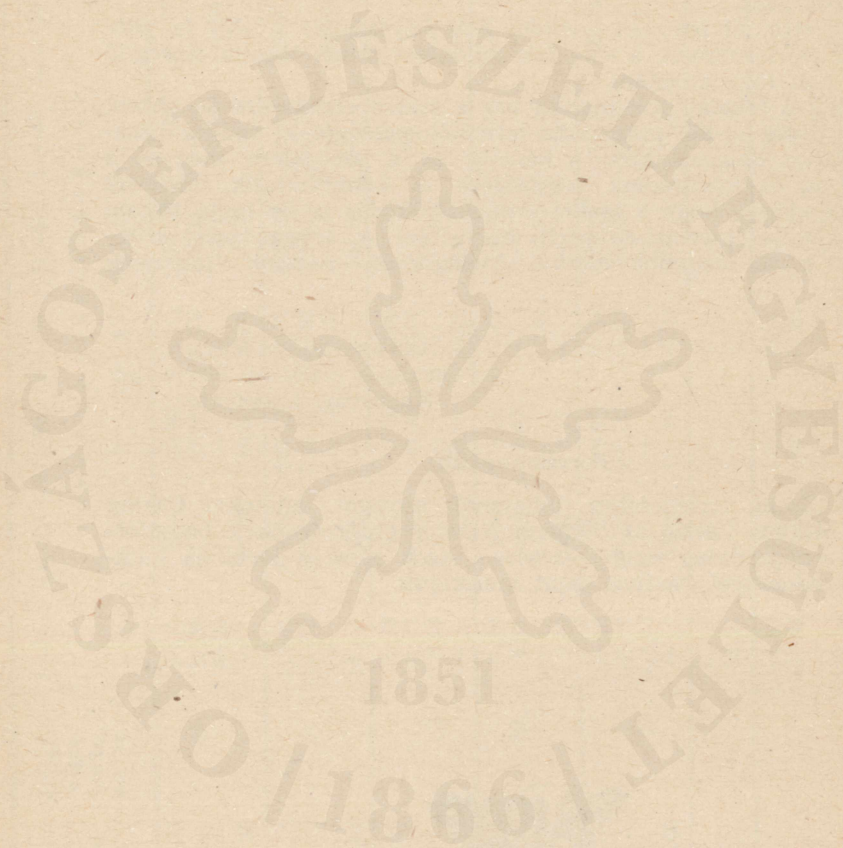
Sok a feladat, sok munka vár a zselici erdészekre is, ahhoz, hogy a zselici erdők maximális termelőképességét ki tudjuk használni. Mivel dolgozóinkban a készség és a szorgalom megvan a munkához, és feletteseink segítségére is számíthatunk, biztosak lehetünk abban, hogy a zselici erdőgazdálkodás is be fogja tölteni szerepét, teljes mértékben segíti biztosítani a népgazdasági szükségletek minél nagyobb mérvű kielégítését, népünk jólétének emelését.

Összeállította
az Országos Erdészeti Egyesület
Kaposvári Csoportja.

Forrásmunkák:

A Zselic történetéhez felhasznált anyagot, adatokat Csatai Gyula, Márkus László és Sümegh Nándor erdőmérnökök bocsátották az erdőgazdaság rendelkezésére. Azok részben levéltári kutatásaik eredményei, részben saját munkájuk.

Felelős kiadó: Marton Tibor főmérnök.

60-1867 — Somogy megyei Nyomdaipari V. — Ny. f.: László Tibor

Készült: 400 példányban.

